

EDİTÖRDEN

Prof. Dr. Derya ÖZER KAYA

Bilimsel Bilginin Kaynağına Yolculuk

Değerli Okuyucularımız,

İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Dergisinin 2025 yılı ikinci sayısını paylaşmanın mutluluğunu yaşıyoruz.

Bu sayımızın kapağında yer alan çeşme ve onun başında su içen figür Prof. Dr. Fikri SALMAN tarafından tasarlanmış olup bilimsel yayıncılığın doğasını simgeleyen güçlü bir metafor sunmaktadır. Çeşmeler, yüzeyde görünenin ötesinde, derinlerdeki bir kaynaktan beslenir; birikim, sabır ve süreklilik gerektirir. Aynı şekilde, bilimsel bilgi de araştırma süreçlerinin sonucunda ortaya çıkar, işlenir, doğrulanır ve erişilebilir kılınır. Çeşmenin başında su içen kişi, okuyucu, araştırmacı, öğrenci ya da klinisyen olarak bu sürecin nihai yararlanıcısını temsil etmektedir. Her biri, bilgiye ulaşmak için bu kaynağa yönelir; güvenilir, temiz ve sürdürülebilir bir bilgi akışına ihtiyaç duyar. Bilimsel dergiler, tıpkı bir çeşme gibi, bu bilgi akışının düzenli, denetlenmiş ve erişilebilir olmasını sağlayan yapılar olarak görev yapar. Çeşmenin suyu nasıl ki susuzluğu giderir, bedenleri canlandırır; bilimsel yayınlar da entelektüel merakı besler, yeni sorular doğurur ve akademik gelişimi destekler. Ancak bu akışın sürdürülebilirliği, yalnızca üretici (araştırmacı) ve sunucu (yayıncı) değil, aynı zamanda bilinçli tüketici (okuyucu) ile de mümkündür.

Bu sayımızda yer alan çalışmalar, sağlık biliminin çeşitli alanlarında yürütülen güncel araştırmaları içermekte ve bilimsel bilgi üretiminin bu sürekli akışına katkı sunmaktadır. Dergimizin her sayısında olduğu gibi, bu sayıda da amacı; bilimsel değeri yüksek, etik ilkelere uygun ve toplum yararına hizmet edecek bilgileri, doğru biçimde sunmaktır. Bu kapsamda 2025 yılı ikinci sayımızda, 15 adet araştırma makalesi, 2 adet sistematik derleme, 6 adet derleme ve 2 adet olgu sunumu olmak üzere toplam 25 yayın yer almaktadır.

Beslenme sorunları ve diyet yaklaşımları günümüzün popüler konusu olup bu sayıda 6 araştırma ve 3 derleme makalesi ile kendine geniş yer bulmuştur. Bu kapsamda, **“Hafif Şişman ve Şişman Postmenopozal Dönemdeki Kadınların Diyetisyen Desteği ile Zayıflama Deneyimleri: Nitel Bir Araştırma”** isimli çalışmada kadınların menopoza; hastalıklar, obezite, vazomotor semptomlar ve ruhsal sorunlarla ilişkilendirdiği, postmenopozal dönemdeki kadınlara diyetisyen desteği ile birlikte psikolojik destek sağlanmasının önemi vurgulanmıştır. İnsanlarda besin alımının kontrolü besin ve kan glikozu gibi faktörlerden etkilenirken (homeostatik) aynı zamanda lezzet gibi faktöründen de (hedonik/hazcı) etkilenmektedir. **“Sağlık Bilimleri Fakültesi Öğrencilerinde Hedonik Açlığın Beden İmajı ve Depresyon ile İlişkinin Değerlendirilmesi: Ağrı’da Bir Devlet Üniversitesi Örneği”** isimli makalede hedonik açlığın depresyon ve beden imajı ile ilişkili olduğu bulunmuştur. **“Yetişkinlerin COVID-19 Pandemi Döneminde Beden Ağırlığında Değişim Oldu mu?”** isimli makale pandemi ve benzeri süreçlerdeki değişim vurgulanmıştır. **“Öğretmenlerin COVID-19 Pandemisindeki Çalışma Koşullarında Yeme Bağımlılığı ile Uyku Kalitesi ve Depresyon Arasındaki İlişkinin Belirlenmesi”** isimli çalışmada bir beslenme sorunu olarak yeme bağımlılığı ele alınmış uyku kalitesi ve psikososyal süreçler ile ilişkisi irdelenmiştir. Bir diğer sorun olan sosyal medya bağımlılığının ön plana çıktığı günümüzde bu bağımlılığın sağlıklı beslenme alışkanlıklarını olumsuz etkilediğini ve Akdeniz diyetine uyumu azalttığını **“Üniversite Öğrencilerinde Sosyal Medya Bağımlılığı ve Sosyal Medya Bağımlılığının Akdeniz Diyetine Uyum Üzerindeki Etkisi”** isimli çalışma ortaya koymuştur. Kafein ve nikotin tüketimlerinin bağımlılık düzeyinde arttığı süreçler ve etkilerinin değerlendirildiği **“Kafein Tüketim ve Nikotin Bağımlılık Düzeyindeki Farklılıkların Hemşirelik Öğrencilerin Uyku Kalitesine Etkisi”** isimli araştırma hemşirelik öğrencilerinde kafein tüketim miktarının uyku kalitesi üzerinde etkisinin olmadığı ancak nikotin bağımlılığının uyku kalitesi üzerinde etkisinin olduğunu, sınıf düzeyi, baba eğitimi, aile gelir düzeyi ve sigara kullanma durumunun uyku kalitesini etkilediğini göstermiştir. Sağlığı tehdit eden endokrin bozucu kimyasalların doğrudan veya dolaylı olarak epigenetik değişikliklere neden olabileceği, mekanizmaları ve beslenme açısından önleme yöntemleri **“Çevresel Kirleticiler-Endokrin Bozucular: Epigenetik Bakış Açısıyla Sağlık ve Beslenmeye Etkileri”** isimli derlemede tartışılmıştır. Kardiyovasküler hastalıklar, dünya nüfusunun karşılaştığı en zorlu sağlık sorunudur. Bu nedenle doğal kaynaklı kardiyovasküler terapötiklere olan ilgi artmaktadır. Bu kapsamda **“Susamın (Sesamum indicum L.) Kardiyovasküler Hastalıklarla İlişkisi”** isimli derlemede olası olumlu etkileri tartışılmıştır. Anne sütü yaşamın ilk aylarında bebeğin ihtiyaçlarını tek başına karşılayan, bebek için en ideal besindir. Bu konuya dikkat çeken **“Anne Sütü Bileşimindeki Karotenoidler ve Polifenoller: Bebek Sağlığı Üzerine Etkileri”** isimli derleme annenin beslenme alışkanlıkları, özellikle meyve ve sebze tüketiminin önemini vurgulamaktadır. Bu araştırmalar, daha sağlıklı yaşam tarzlarını teşvik etmeye yönelik halk sağlığı stratejilerinin geliştirilmesine ihtiyaç duyulduğunu göstermektedir.

EDİTÖRDEN

Beslenme ve diyet yanında fiziksel aktivitenin sağlıklı yaşamın sürdürülmesindeki rolü yadsınamaz. Bu kapsamda fiziksel aktivitenin incelendiği **“Fizyoterapi ve Rehabilitasyon Bölümü Birinci Sınıf ve Son Sınıf Öğrencilerinin Vücut Farkındalığı ve Fiziksel Aktiviteye İlişkin Tutum ve Davranışlarının Karşılaştırmalı Olarak İncelenmesi”** ve **“Sınıf Öğretmenlerinin Serbest Zaman Fiziksel Aktivite Düzeyi ve Kas İskelet Ağrısı Algısı”** isimli araştırmalar fiziksel aktivitenin vücut farkındalığı ve ağrı için potansiyel koruyucu rolü üzerine odaklanmıştır. **“Kalp Yetmezliğinde Fiziksel Aktivite: Engeller, Değerlendirme ve Geliştirme Yöntemleri Üzerine Bir Geleneksel Derleme”** klinisyenlerin kalp yetmezliği tanılı bireylerin fiziksel aktiviteye katılımını sağlamada göz önünde bulundurmaları gereken komponentleri detaylı olarak irdellemektedir.

Kanser araştırmaları her sayımızda olduğu gibi bu sayıda da önemli yer bulmuştur. **“40 Yaş Üzeri Üniversite Personelinin Prostat Kanseri Taramasına İlişkin Deneyim ve Algılarının Belirlenmesi: Nitel Bir Çalışma”**, **“Kanser Hastalarında Öz Aşkınlığın Korelasyonları: Bir Sistematik Derleme”** ve **“Jinekolojik Kanserle İlişkili Pelvik Taban Disfonksiyonlarında Güncel Fizyoterapi ve Rehabilitasyon Yaklaşımlarının Etkileri”** isimli çalışmalar farklı kanser türleri için araştırma ve derleme sonuçları sunmuşlardır.

Kas-iskelet sistemi problemleri ile ilişkili yayınlar bu sayımızda da yer almaktadır. **“Lomber Disk Hernisi Olan Hastaların Ağrı Deneyimleri, Yaşam Kaliteleri ve İş Tatminleri Arasındaki İlişkinin Belirlenmesi”** ve **“Sakroiliyak Eklem Biyomekaniği Sağlık ve Hastalıkta: Bir Anlatısal Derleme”** çalışmaları bel, omuz ve sakroiliyak eklem problemlerinin değerlendirilmesi ve tedavisi için katkı sunar niteliktedir. Düşmenin önemli sağlık sorunları ve harcamalarını oluşturması ve yüksekten düşme vakalarının değerlendirilmesi sonuçları **“Türkiye’de 2010-2020 Yılları Arasında Kitle İletişim Araçlarında Yayınlanan Yüksekten Düşme Vakalarının Değerlendirilmesi”** isimli araştırma ile irdelenmiştir.

Daha önceki sayılarımızda gündeme aldığımız kadın sağlığı bu sayıda **“Kadın Sağlığı ve Damgalanma: Sistematik Derleme”** isimli çalışma ile irdelenmiş, kadınların obezite, cinsel kimlik/yönelim, infertilite, cinsel yolla bulaşan hastalıklar, gebelik, doğum ve doğum sonrası dönem, abortus ve diğer sorunlar gibi çeşitli sebeplerle damgalanmaya maruz kaldıkları belirlenmiş, kadınların maruz kaldığı damgalanmanın umutsuzluğa, depresyona, kişilerarası ilişkilerde bozulmaya ve şiddet maruziyetine yol açtığı bildirilmiştir.

Sağlık eğitimi konusu **“Ters Yüz Sınıf Öğretim Yönteminin Paramedik Öğrencilerinin Temel Yaşam Desteği Eğitimine İlişkin Bilgi ve Beceri Düzeylerine Etkisi: Randomize Kontrollü Bir Çalışma”**, sürekli mesleki eğitim ve farkındalık konuları **“Hemşirelerin Akılcı İlaç Kullanımı Hakkındaki Bilgi Düzeylerinin İncelenmesi”**, klinik muhakeme için Türkçe versiyon çalışması yapılan skala **“Fizyoterapistlerde Klinik Muhakemeye Yönelik Öz Yeterlilik Skalasının Türkçe Formunun Psikometrik Özelliklerinin İncelenmesi”** isimli araştırmalar ile sonuçlarını paylaşmışlardır.

Dergimiz bu sayıda deneysel ve ilaç araştırma sonuçlarına da yer vermiştir. **“Kojik Asit Türevlerinin Bakteri ve Mantarlara Karşı Antimikrobiyal ve Antibiyofilm Etkilerinin Değerlendirilmesi”** isimli araştırmada kojik asit türevlerinin düşük konsantrasyonlarda hem bakteriyel hem de fungal patojenlerin büyümesini engellediği, biyofilm oluşumunu azaltabildiği gösterilmiştir.

Bu sayıdaki olgu sunumları **“SistemDeğişimi™ Müdahalesinin İmmünosupresif İlaç Uyumunun Etkisi: Türk Bir Böbrek Nakli Alıcısının Olgu Çalışması”** ve **“Ambulatuvar Glikoz Profili Üzerinden Orem Öz Bakım Eksikliği Teorisi’ne Göre Hedef Aralıklı Diyabet İzlemi ve Hemşirelik Bakımı: Bir Olgu Sunumu”** başlıkları ile paylaşılmıştır.

Sağlık bilimleri alanındaki bu içeriklerin, tıpkı bir çeşmenin suyunun yayılması gibi, okurlarımıza dokunmasını, yeni bilgi yolları açmasını diliyoruz. Bilimsel bilginin, kaynağından beslenerek her bireye ulaşabildiği bir sistemin parçası olmanın sorumluluğu ve gururuyla, siz değerli okuyucularımıza verimli bir okuma süreci dileriz. Bu sayımızı tüm okuyucularımıza ithaf ederiz.